

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Філологічний факультет

Кафедра філософії та культурології

Проректор з науково-педагогічної роботи та освітньої діяльності

проф. Тетяна ФЕДІРЧИК/

“ 28 ” серпня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

ФІЛОСОФІЯ

обов'язкова

Освітньо-професійна програма «Англійська мова та література та друга іноземна мова»

(назва програми)

Спеціальність 035 Філологія

Спеціалізація 035.41 Філологія (Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська

(вказати: код, назва)

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

(вказати: перший бакалаврський/другий магістерський)

Факультет іноземних мов

(назва факультету/ навчально-наукового інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання українська

(вказати: на якій мові читається дисципліна)

Чернівці 2025 рік

Робоча програма навчальної дисципліни **Філософія** складена відповідно до освітньо-професійної програми «Англійська мова та література та друга іноземна мова» спеціальності 035 Філологія першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, затвердженої Вченою радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, протоколом № 7 від 29 квітня 2024 року.

Розробник: *Руснак Ігор Геннадійович*, кандидат філософських наук,
асистент кафедри філософії та культурології

Викладач: *Руснак Ігор Геннадійович*, кандидат філософських наук,
асистент кафедри філософії та культурології

Погоджено з гарантом ОПП

(підпис)

Олена ГНАТКОВСЬКА
(прізвище та ініціали)

Погоджено методичною радою
факультету іноземних мов
Протокол № 1 від «27» серпня 2025 року

Голова методичної ради факультету

(підпис)

Ірина БЕЖЕНАР
(прізвище та ініціали)

Затверджено на засіданні кафедри
філософії та культурології
Протокол № 1 від « 26 » серпня 2025 року

Завідувачка кафедри філософії та культурології

(підпис)

Ольга РУПТАШ
(прізвище та ініціали)

Схвалено
Науково-методичною радою Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича
Протокол № 1 від « 28 » серпня 2025 року

Голова науково-методичної ради

(підпис)

Тетяна ФЕДІРЧИК
(прізвище та ініціали)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Філософія – важлива частина світової культури, спрямована на рефлексію світогляду – осмислення його підвалин, ставлення людини до світу, до самої себе, до іншої людини, до суспільства, науки, різних сфер життя. Завдяки цьому її вивчення дозволяє сформуванню переліку загальних компетентностей, які лежать в основі вищої професійної освіти незалежно від сфери спеціалізації.

Мета та завдання навчальної дисципліни «Філософія»: Розвиток у студентів інтересу до філософського осмислення дійсності, світового історико-культурного процесу, життя в цілому; формування філософської культури мислення, пізнання світу та самих себе, навичок застосування філософської методології, окремих комунікативних навичок; актуалізація національної свідомості громадянина України, який має право обирати і бути обраним.

Пререквізити. Дисципліна розвиває набуті раніше студентами навички та знання з курсів «Людина і світ», «Актуальні питання історії та культури України», «Вступ до спеціальності», «Етика та естетика», «Правознавство», «Екологія», тощо.

Постреквізити. На курс «Філософія» можуть опиратися різні наступні за часом вивчення дисципліни такі як «Соціологія», «Політологія», «Психологія», «Культурологія», «Релігієзнавство», «Логіка та критичне мислення», й інші, а також курси, орієнтовані на вивчення філософських аспектів науки загалом чи конкретних наук, у тому числі курс «Філософія науки» у підготовці освітнього рівня «Магістр».

Результати навчання, згідно з вимогами освітньо-професійної програми, передбачають оволодіння студентами такими компетентностями:

ЗК – загальними

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 4. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 7. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми

ЗК 8. Здатність працювати в команді та автономно.

ЗК 10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

У межах вивчення дисципліни «Філософія» студенти набувають наступних **програмних результатів:**

ПР 4. Розуміти фундаментальні принципи буття людини, природи, суспільства.

ПР 5. Співпрацювати з колегами, представниками інших культур та релігій, прибічниками різних політичних поглядів тощо.

Передбачені в межах курсу форми роботи (групова робота, дебати, робота в парах, презентації) спрямовані на формування у студента *соціальних навичок (soft skills)*.

По завершенні вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати :

- комплекс основних філософських категорій та понять;
- особливості основних філософських напрямків, течій та шкіл;
- розуміти сенс інтелектуального і соціокультурного призначення філософії, її пізнавальних та культурних можливостей, історичної ролі.

вміти:

- знаходити, класифікувати та аналізувати інформацію з різних джерел;
- встановлювати зв'язок між окремими твердженнями в загальній системі поглядів і переконань;
- розпізнавати типові помилки в аргументації;
- дискутувати на запропоновані теми;
- аргументувати власну позицію у розв'язанні світоглядних проблем, спираючись на визначені філософські підходи;
- використовувати філософські методи дослідження у своїй науковій, суспільно-політичній та громадській діяльності;

володіти навичками:

- порівняння різних підходів до розв'язання актуальних соціальних і гуманітарних проблем;
 - аналізу та сприймання текстів, що мають філософський зміст;
 - виявлення та обґрунтування ціннісних засад різних видів діяльності;
 - виявлення вербальних і невербальних засобів маніпуляції;
- застосовування форм і засобів сучасного філософського дискурсу для обґрунтування власного світогляду, вдосконалення особистої культури міркувань.

ОПИС ЗМІСТУ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин				Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	семінарські	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	2	3	4	120	16	14	80	10	екзамен
Заочна	2	3	4	120	8	-	112	-	екзамен

Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем навчальних занять	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	с	інд	с.р.		л	с	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1: Свідомість, знання, інформація як предмет філософського аналізу									
Предмет філософії	16	4	2		10	16	1			15
Проблема свідомості	15	2	2	1	10	18	1			17
Проблема людини в теорії психоаналізу	14	-	2	2	10	18	1			17
Знання. Наука. Істина.	16	2	2	2	10	18	1			17
Разом за ЗМ1	61	8	8	5	40	70	4	-	-	66
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. Свобода волі, мораль, закон та їх філософське осмислення									
Довіра до інформації із зовнішніх джерел	16	2	2	2	10	11	1			10
Свобода і відповідальність	15	2	2	1	10	11	1			10
Мораль, моральність, нормативність	15	2	2	1	10	11	1			10
Законність і справедливість	13	2	-	1	10	17	1			16
Разом за ЗМ 2	59	8	6	5	40	50	4			46
Усього годин	120	16	14	10	80	120	8	-	-	112

Теми лекційних занять з переліком питань

№	Назва теми з основними питаннями
1	<p>Тема 1. Предмет філософії</p> <p><i>Яка відмінність між етимологією слова «філософія» та його сучасним контекстом? У чому специфіка філософії та що вона вивчає? Що таке світогляд? Які історичні типи світогляду? Філософія – наука чи світогляд? Для чого потрібна філософія?</i></p>
2	<p>Тема 2. Проблема свідомості</p> <p><i>Предмет та історичні витоки вчення про свідомість. Які ключові питання про свідомість? Що таке психофізична проблема? У чому полягає субстанційний дуалізм Декарта? Які поширені матеріалістичні концепції у теорії свідомості? Яка відмінність між жорсткою (hard) і м'якою (soft) проблеми свідомості?</i></p>

3	<p>Тема 3. Проблема людини в теорії психоаналізу <i>Ключові категорії психоаналізу З.Фрейда</i> <i>Вплив фрейдизму на сучасну культуру</i> <i>Слабкі та сильні сторони психоаналізу</i> <i>Теорія архетипів Карла Юнга</i> <i>Ключові ідеї Е.Фрома за працею «Мистецтво любові»</i></p>
4	<p>Тема 4. Знання. Наука. Істина. <i>Що таке знання? Поняття “знання” та загальна постановка проблеми.</i> <i>Які є джерела, види та форми знання?</i> <i>Чим наукове знання відрізняється від ненаукового?</i> <i>Що є істина?</i> <i>Які сьогодні існують теорії істини?</i> <i>Чи є наукові теорії істинними?</i></p>
5	<p>Тема 5. Довіра до інформації із зовнішніх джерел <i>Що таке інформація та коли вона перетворюється на знання?</i> <i>Які найпоширеніші засоби та методи маніпулювання людською свідомістю?</i> <i>Стереотипи мислення та автоматизми поведінки.</i> <i>Які ключові ознаки та якості критичного мислення?</i> <i>Проблема лінгвістичної відносності та критичне мислення.</i> <i>Як маленьке упередження але достатньо поширене, розділяє та ізолює громаду?</i> <i>(на основі теорії Томаса Шеллінга)</i></p>
6	<p>Тема 6. Свобода і відповідальність <i>Що є свобода? Багатозначність поняття свобода.</i> <i>Аристотелеві критерії вільного вчинку.</i> <i>Як змінювалося уявлення про свободу з історичним розвитком людства?</i> <i>Які існують способи розв'язання проблеми: свобода волі vs детермінізм?</i> <i>Що таке позитивна та негативна свобода?</i> <i>Аргументація (аргумент ланцюжка причин, аргумент наслідку, аргумент маніпуляцій). Важливість вибору. Види і межі відповідальності.</i></p>
7	<p>Тема 7. Мораль, моральність, нормативність <i>Що таке мораль?</i> <i>Чи є відмінність між мораллю та моральністю?</i> <i>Яка природа моралі як предмету етики?</i> <i>Які історичні й соціокультурні особливості тлумачення сутності моралі.</i> <i>Які відомі сучасні теорії та принципи моралі?</i> <i>Яка дія морального виправдання?</i></p>
8	<p>Тема 8. Законність і справедливість <i>Що таке справедливість?</i> <i>Яка природа та принципи справедливості?</i> <i>Що спонукає людину чинити справедливо?</i> <i>Які мотиваційні спонуки до справедливості (Іммануель Кант)?</i> <i>Які існують теорії справедливості?</i> <i>Чи сумісні обмеження та справедливість?</i> <i>Чи завжди законність є справедливою?</i></p>

Теми семінарських занять з переліком питань

№	Назва теми з основними питаннями	Кількість годин
1	Тема 1. Предметне поле філософського знання	2

	<ul style="list-style-type: none"> • <i>тексти періоджерел, методичні рекомендації для виконання робіт та питання для самоконтролю розміщені в Moodle</i> 	
2	Тема 2. Свідомість, мозок, суб'єктивний досвід <ul style="list-style-type: none"> • <i>тексти періоджерел, методичні рекомендації для виконання робіт та питання для самоконтролю розміщені в Moodle</i> 	2
3	Тема 3. Проблема людини в теорії психоаналізу <ul style="list-style-type: none"> • <i>тексти періоджерел, методичні рекомендації для виконання робіт та питання для самоконтролю розміщені в Moodle</i> 	2
4	Тема 4: Філософське осмислення знання: сприйняття, віра, переконання <ul style="list-style-type: none"> • <i>тексти періоджерел, методичні рекомендації для виконання робіт та питання для самоконтролю розміщені в Moodle</i> 	2
5	Тема 5. Основні закони логіки. Способи подачі інформації та засоби маніпуляції <ul style="list-style-type: none"> • <i>тексти періоджерел, методичні рекомендації для виконання робіт та питання для самоконтролю розміщені в Moodle</i> 	2
6	Тема 6. Свобода чи детермінізм: сучасні розв'язки проблеми <ul style="list-style-type: none"> • <i>тексти періоджерел, методичні рекомендації для виконання робіт та питання для самоконтролю розміщені в Moodle</i> 	2
7	Тема 7. Принципи ухвалення морально зважених рішень <ul style="list-style-type: none"> • <i>тексти періоджерел, методичні рекомендації для виконання робіт та питання для самоконтролю розміщені в Moodle</i> 	2

Завдання для самостійної роботи студентів

Самостійна робота студентів спрямована на засвоєння й узагальнення знань з НД «Філософія» та розвиток компетентностей. До неї належать такі види робіт, як опрацювання лекційного матеріалу, рекомендованої літератури, підготовка до семінарських занять, дискусій та обговорень, диспуту, а також виконання навчальних і творчих завдань, розв'язування тестів

Назва теми	Завдання для самостійної роботи	Кількість годин
Тема 1. Філософія як шлях самотворення	<p>1. <u>Знати та розуміти значення термінів:</u> Філософія, світогляд, об'єкт, суб'єкт, онтологія, метафізика, аксіологія, діалектика, герменевтика, психоаналіз, феноменологія, поліс, агора, іронія, маєвтика, еkleктика, парадигма, методологія, матеріалізм, ідеалізм, дуалізм, агностицизм, скептицизм, міф, релігія.</p> <p>2. <i>Опираючись на пропоновані джерела та за</i></p>	10

	<p>результатами самостійного пошуку інформації, вміти відповісти на питання: Де, коли та чому виникла філософія?</p> <p>3. Опрацювати твір Платона «Апологія Сократа», вміти відповідати на питання, підкріплюючи відповідь уривками з тексту;</p>	
<p>Тема 2. Мисленнєвий експеримент як метод дослідження у філософії свідомості</p>	<p>1. <u>Знати та розуміти значення термінів:</u> монізм, дуалізм, матеріалізм, панпсихізм, інтераціоналізм, функціоналізм, квалія, епіфеноменалізм, mind-body problem, детермінізм, соліпсизм, емерджентність і зміст експериментів: феноменальний зомбі, як воно бути кажаном, кімната Мері, тест Тюрінга, Китайська кімната.</p> <p>2. Перегляньте відео та будьте готові до дискусії:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Чи свідомі рослини? Стефано Манкузо - Які тварини мають здатність до свідомого досвіду? (уривок) Крістін Ендрюс <p>3. Опрацюйте статтю: Дмитро Сепетий «Три найвпливовіші аргументи проти матеріалізму у сучасній філософії свідомості» та будьте готові обговорювати та пояснювати згадані ним мисленнєві експерименти.</p> <p><u>Додаткові завдання (за бажанням):</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Проаналізувати виступ Д. Чалмерса, записати основні поняття, коротко, у вигляді тез виокремити ключові думки та висловити власну позицію щодо них. - Проаналізувати мисленнєвий експеримент Д.Деннета, визначити, яку мету, на Вашу думку, мав автор. 	10
<p>Тема 3. Проблема людини в теорії психоаналізу</p>	<p>1. <u>Знати та розуміти значення термінів:</u> психоаналіз, психологія, id, ego, super ego, персона, тінь, самість, аніма, анімус, колективне несвідоме</p> <p>2. Для глибшого розуміння – ознайомитись з текстами, що виносяться на семінар в повному обсязі</p>	10
<p>Тема 4. Проблема істини і омани. Проблема істини в історії</p>	<p>1. <u>Знати та розуміти значення термінів:</u> раціоналізм, емпіризм, сенсуалізм, індукція, дедуція, плюралізм, агностицизм, соліпсизм, істина.</p> <p>2. Розглянути роз'яснення та приклади для розуміння платонівської та каузальної теорій знання, запропонованих С. Лоу у праці «Філософський тренінг». Визначити, яким критеріям повинно відповідати знання згідно з класичною (платонівською) та каузальною теоріями знання. Проаналізувати проблеми, які намагався проілюструвати своїми прикладами Едмунд Гетсьє.</p>	10

	<p>3. Опрацювати «Міф про печеру» з твору Платона «Держава». Бути готовим продемонструвати актуальність піднятих автором проблем для сучасної людини (громадянина).</p> <p>4. Підготувати коротку доповідь на тему: «Чи може «заняття за вашим майбутнім фахом», на Вашу думку, допомогти людині вийти за межі власних обмежень і досягти більш глибокого розуміння себе і світу?» (за результатами осмислення алегорії печери Платона)</p>	
<p>Тема 5. Інтелектуальна автономія: виклики сучасності</p>	<p>1. <u>Знати, розуміти значення та вміти розрізняти термини:</u> відомості, дані, інформація, знання, інфосфера, сугестологія, стереотип, автоматизм, цензура, джінса, пропаганда, самоцензура, фейк, дінфейк, маніпуляція, критичне мислення, а також зміст гіпотези Сепіра-Уорфа;</p> <p>2. Вивчити формулювання та знати принципи застосування основних законів формальної логіки: законів тотожності, суперечності, виключеного третього, достатньої підстави;</p> <p>3. Виконати самостійно завдання до теми (Moodle, Тема 4, завдання до семінару (обов'язкове).</p> <p>4. Пограти в гру «Парабола многокутників» [https://zlira.github.io/polygons]. Які висновки Ви можете зробити за її результатами? Спробуйте сформулювати пропозиції для змін, які б Ви запропонували представникам Вашої громади, з метою подолання ізоляціонізму та розділеності.</p>	10
<p>Тема 6. Проблема теодицеї та відповідальності людини за зло у світі</p>	<p>1. <u>Знати та розуміти значення термінів:</u> свобода, свобода волі, фаталізм, провидіння, екзистенціалізм, позитивна свобода, негативна свобода, аналітична філософія, жорсткий детермінізм, слабкий детермінізм, компатибілізм, інкомпатибілізм, лібертаріанство, скептицизм, утилітаризм.</p> <p>2. Опіраючись на пропоновані джерела та за результатами самостійного пошуку інформації, вміти відповісти на питання: Як змінювались уявлення про свободу? Що лежало в основі цих змін?</p> <p>3. Прочитати уривок з книги: Платон. Держава / «Міф про Ера»;</p> <p>4. Проаналізувати уривок із твору Е. Фромма «Втеча від свободи» (розд. 2: Вдмежування індивіда та подвійність свободи – с. 18-27) та дати відповіді на питання;</p>	10
<p>Тема 7. Засади обґрунтування моралі (релігія,</p>	<p>1. <u>Знати та розуміти значення термінів:</u> мораль, моральність, норма, антиномія, теїзм, раціоналізм, об'єктивізм, релятивізм, нормативізм,</p>	10

традиції, раціональність)	<p>консеквенціалізм, конвенціоналізм і формулювання категоричного морального імперативу.</p> <p>2. Розуміти сутність основних концепцій походження моралі: креаціоністська, натуралістична, соціально-історична мораль, біо-психо-соціальна, а також етичних систем: етика чеснот, деонтологічна етика, етика утилітаризму.</p> <p>3. Ознайомитися із етичними концепціями: об'єктивізм, релятивізм, емотивізм. Визначити їх «сильні» та «слабкі» сторони.</p> <p>4. Ознайомитися зі схемою прийняття моральних рішень. Спробувати за пропонованим взірцем вирішити моральну проблему/ситуацію з власного досвіду. Підсумувати результат.</p>	
Тема 8. Сильні і слабкі сторони лібералізму	<p>1. Знати та розуміти значення термінів: нігілізм, гедонізм, евдемонізм, альтруїзм, розумний егоїзм, справедливість, закон, право, природне право;</p> <p>2. Самостійно здійснити пошук літератури та ознайомитися з теорією справедливості Дж. Ролза. З'ясувати є альтернативні теорії справедливості. Бути готовим (-ою) застосувати основні принципи його теорії у моделюючій грі «Освоєння Марсу».</p>	10

Дидактико-методичний супровід індивідуальних завдань та СРС розміщено в системі електронного навчання Moodle: <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=211>

Технічне й програмне забезпечення /обладнання

Обов'язкове: (для навчального закладу) – мультимедійний проектор; екран; дошка / фліпчарт, крейда/ маркер – для роботи в аудиторії.

(для студента) – наявність доступу до мережі Internet як під час заняття так під час індивідуальної/самостійної роботи в межах курсу; мобільний пристрій зі встановленим додатком moodle та telegram, а також активний поштовий аккаунт в корпоративній мережі ЧНУ.

Також:

офісні програми призначені для основної маси користувачів: текстові й табличні редактори, графічні редактори, засоби презентацій, системи управління базами даних, а також їх інтегровані пакети (Microsoft Word, Microsoft Excel, Lotus SmartSuite, Open Office, Libre Office) тощо*.

* назви офісних програм наведені як приклад, студент вільний обирати інше ПЗ з еквівалентним функціоналом для виконання поставлених задач в межах курсу.

Додаткове: за потреби – будь-яке технічне чи програмне забезпечення в якому може виникнути ситуативна необхідність. Однак, відсутність такого жодним чином не порушить рівність доступу слухача до освітніх послуг в межах курсу, а наявність не надасть слухачеві додаткових переваг перед іншими слухачами.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ Система контролю та оцінювання

Методи контролю

Методами контролю результатів навчання є: стандартизовані тести, індивідуальні та групові (командні) проекти, дослідницько-творчі роботи; есе; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; студентські презентації та виступи на наукових заходах.

Форми поточного та підсумкового контролю

Для поточного контролю: заслуховування доповідей та повідомлень на семінарських заняттях, тести, аналіз різних видів повідомлень (наукової статті, доповіді, виступу у ЗМІ тощо), студентські презентації та виступи на наукових заходах.

Для контролю самостійної роботи: тестування, анотації опрацьованих першоджерел, підготовка есе (проекту), підбір відео, аудіо та текстового матеріалу за визначеною темою.

Для підсумкового контролю: екзамен.

У курсі «Філософія» передбачаються роботи, які є обов'язковими для виконання та ті, що виконуються за бажанням студента. Обов'язкові завдання передбачають можливість набрати певну кількість балів якої вистачить на достатній рівень. Для того щоб досягти більш високого рівня, виникає необхідність виконувати і необов'язкові види робіт. Перелік видів робіт та передбачена за їх виконання кількість балів наводяться у таблиці

Форми поточного та підсумкового контролю та кількість балів за їх виконання

№ п/з	Контрольні заходи	Обов'язкові або заохочувальні	Максимальна кількість балів за контрольний захід
1	Участь в обговоренні на лекціях	Заохочувальне оцінювання	5
2	Робота на семінарських заняттях	Обов'язково	30
3	Позааудиторне тестування	Обов'язково	20
4	Модульна контрольна робота	Обов'язково	10
5	Творче завдання (одне у ЗМ1,2)	За бажанням	бал прописаний у завданні
6	Виконання домашніх завдань: відповіді на проблемно-пошукові питання	За бажанням	2
7	Підготовка 5-хвилинної презентації та виступ в аудиторії	За бажанням, при взаємодії з викладачем	Входить в оцінювання за п.2
8	Портфоліо	За бажанням	5
9	Підготовка тез до	За бажанням, при	10

	наукової конференції (за проблематикою на стику філософії та проф.тематики)	взаємодії з викладачем	
10	Підсумковий тест	як альтернатива (або частина) екзамену	40 (10)

Критерії, які використовуються при оцінюванні усної відповіді студента при викладанні дисципліни “Філософія” для непрофільюючих факультетів ЧНУ:

- 5 балів** – вичерпна відповідь на питання семінарського заняття. Студент виявив всебічне, систематичне й глибоке знання матеріалу, глибоко засвоїв основну й додаткову літературу з теми, рекомендовану планом. Доповідає активно й упевнено, не прив’язаний до конспекту. Відповідь вирізняється багатством і точністю використаних термінів. Матеріал викладається послідовно та логічно. У розумінні та викладі навчального матеріалу студент виявляє науковий підхід і творчі здібності. Після завершення доповіді відповідає на більшість питань викладача та товаришів. (При цьому викладач має право поставити до трьох коротких питань за темою семінарського заняття загалом, а не лише з питання, яке висвітлював студент).
- 4 бали** – студент виявляє достатні знання матеріалу, не припускається у відповіді суттєвих неточностей, засвоїв основну літературу, рекомендовану планом. Дає відповіді на питання викладача та одногрупників. Доволі часто звертається до конспекту.
- 3 бали** – студент виявляє знання матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і роботи за спеціальністю. Доповідач сильно прикутий до конспекту, припускається помилок. Матеріал частково розкриває проблему. Відповідає на поставлені запитання з помилками, однак спроможний зі сторонньою допомогою виправити їх.
- 2 бали** – студент не може розкрити питання плану без допомоги електронного чи роздрукованого тексту, у матеріалі орієнтується слабо, допускає принципові помилки. Відповідає на поставлені питання тільки зі сторонньою допомогою. У відповіді студент не розкриває проблему;
- 1 бал** – студент зачитує підготовлений матеріал до семінару, розкриває проблему поверхнево чи фрагментарно. На запитання викладача та студентів відповісти не може.
- 0 балів** – відповіді немає або вона абсолютно не розкриває сутності питання.

Крім усної відповіді передбачено загальні принципи розподілу балів за інші види роботи:

- 1-2 бали** – усна відповідь на конкретне запитання (не репродуктивного характеру) на лекційному чи семінарському занятті в ході фронтального опитування;
- 1-2 бали** – змістовне доповнення (мінімально – 2 хвилини);
- 4 бали** – тести до тем, розміщені в системі електронного навчання Moodle);
- 1-2 бали** – формулювання змістовних запитань до доповідача;

1-3-5 бали – творче завдання на картці не тестового характеру (залежно від рівня складності – максимально 3-5 балів (визначається за конкретне завдання));

1-5 балів – виготовлення наочності з глибоким смисловим навантаженням до теми лекційного чи семінарського заняття (за погодженням із викладачем);

1-10 балів – підготовка тез до наукової конференції (вимоги: повинні мати науковий характер, написаний на основі наукових статей, монографій, не тільки підручників; максимальна оцінка залежить від складності теми);

Перелічені види роботи можуть виконуватися не тільки на семінарському занятті. Максимальна кількість балів, яку необхідно отримати за одне семінарське заняття – 5. Вона може не обмежуватися у разі виконання творчих завдань. Наприклад, структура балів, зароблених студентом за одне семінарське заняття, може виглядати так:

Приклад: відповідь – 3 б. + доповнення – 1 б. + постановка запитань – 1 б. = 5 балів.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим самостійним опрацюванням освітнього компонента до перескладання

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (аудиторної та самостійної роботи)		Кількість балів (ІТ або іспит)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль №1	Змістовий модуль № 2		

T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7		
30				30			40	100

T1, T2 ... T7 – теми змістових модулів.

Перелік питань для підсумкової атестації з курсу «ФІЛОСОФІЯ»

1. Розкрийте предмет, методи і функції філософії.
2. Опишіть взаємозв'язки і взаємовпливи філософії та науки, мистецтва, релігії.
3. Вкажіть особливості становища людини у світі, основні антропологічні проблеми.
4. Визначте умови формування та загальні риси філософії Давньої Греції.
5. Здійсніть загальний аналіз психофізичної проблеми у філософії свідомості.
6. Проаналізуйте витоки психофізичної проблеми у філософії Р.Декарта
7. Які аргументи проти матеріалізму у сучасній філософії свідомості вам відомі?
8. Розкрийте зміст парадоксів та критики кваліа.
9. Проаналізуйте основні тези філософії свідомості Д.Чалмерса
10. Репрезентуйте ключові принципи «тесту Тьюринга» та «китайської кімнати».
11. Вкажіть різновиди матеріалізму у вченні про свідомість (біхевіоризм, функціоналізм, елімінативізм)
12. Поясніть, що таке мисленневий експеримент, які мисленневі експерименти вам відомі.
13. Поясніть, що таке знання, які є види та форми знання.
14. Розкрийте сутність та наведіть приклади застосування основних теорій істини.
15. Проаналізуйте переваги та недоліки класичної теорії істини.
16. Поясніть сутність парадоксів Гетьє, проти чого вони були спрямовані?
17. Порівняйте переваги та недоліки класичної та каузальної концепції знання.
18. Поясніть чим наукове знання відрізняється від ненаукового.
19. Розкрийте основні засади та категорії класичного психоаналізу З.Фрейда.
20. Розкрийте особливості аналітичної психології К.Юнга, його вчення про архетипи колективного несвідомого.
21. Проаналізуйте основні відмінності психоаналітичних вчень К.Г.Юнга та З.Фрейда.
22. Здійсніть аналіз понять позитивної та негативної свободи у вченні Е.Фрома.
23. Проаналізуйте зміст вчення Е.Фрома про любов: проблеми та види любові.
24. Дайте характеристику типам соціально непродуктивних характерів у вченні Е.Фрома.
25. Вкажіть основні проблеми аргументації (типові помилки мислення) (за С. Лоу)
26. Визначте зміст поняття «критичне мислення», його властивості, ознаки та умови розвитку.
27. Розкрийте основні закони логіки, поясніть чому вони є основою критичного мислення.
28. Автоматизм і стереотипність як особливі форми обробки інформації.
29. Розкрийте роль софістів та софізмів в історії філософії та становленні логіки як науки.
30. Проаналізуйте положення методологічного сумніву Декарта. Вкажіть його переваги та недоліки для пізнання.
31. В чому суть проблеми «інформація – знання»: основні способи та шляхи перетворення інформації на знання.
32. Чим відрізняється формалізоване та неформалізоване знання?
33. Розкрийте проблему: засоби масової інформації та методи маніпулювання людською свідомістю
34. Розкрийте зміст стандартів якості ЗМІ: ключові положення та поняття

35. Проаналізуйте проблему лінгвістичної відносності (гіпотеза Сепіра-Уорфа) та її роль в опануванні критичним мисленням.
36. Здійсніть аналіз осмислення свободи в античній філософії
37. Розкрийте зміст понять Свобода та Фатум у теорії Платона. Міф про Ера.
38. Вкажіть основні риси проблеми свободи у християнській філософії епохи Середньовіччя
39. Як співвідносить свобода волі та вчення про напередвизначення у Середньовіччі?
40. Свобода волі і детермінізм: сумісні, несумісні та альтернативні способи розв'язання проблеми
41. Розкрийте сутність проблеми вибору: екзистенційний та психологічний аспекти
42. Розкрийте суть співвідношення понять детермінізм та індетермінізм у вченні про свободу
43. Розкрийте суть співвідношення понять детермінізм та компатібілізм у вченні про свободу
44. Розкрийте суть співвідношення понять лібертаріанство та компатібілізм у вченні про свободу
45. Вкажіть в чому полягає багатозначність поняття свободи в історії філософії
46. Поясніть, як обґрунтовує поняття «парадокс вибору» Барі Шварц. Поясніть в чому він полягає
47. Проаналізуйте кантіанське розуміння моралі. Кореляція моралі та релігії
48. Розкрийте значення категоричного та гіпотетичного моральних імперативів у філософії І.Канта
49. Проаналізуйте антропологічне та морально етичне значення поняття “воля до влади” у філософії Ф.Ніцше
50. Проаналізуйте проблему нігілізму у філософії Ф.Ніцше
51. Дайте характеристику проблемі людини як Надлюдини у Ф.Ніцше
52. Розкрийте сутність категорії морального релятивізму: суб'єктивна та інтерсуб'єктивна моделі
53. Емотивізм у вченні про мораль: переваги та недоліки концепції
54. Вкажіть чи є мораль об'єктивною?
55. Проаналізуйте сутність утилітаристських концепцій в етиці (І.Бентам, Дж.Стюарт Міль)
56. Проаналізуйте переваги та недоліки теорії божественного встановлення моралі
57. Здійсніть критичний аналіз теорії справедливості Джона Ролза
58. Здійсніть критичний аналіз теорії справедливості Роберта Нозіка
59. Вкажіть на основні відмінності між поняттями «моральне» та «легальне»
60. Проаналізуйте інтерв'ю: **Рассел Б.** «Що таке філософія?»
61. Проаналізуйте працю: **Агацці Е.** Людина як предмет філософії.
62. Проаналізуйте працю: **Г.В.Ф. Гегель.** Хто мислить абстрактно?
63. Проаналізуйте працю: **Фром Е.** «Втеча від свободи» (Глава 2)
64. Проаналізуйте працю: **Д.Ф.Волес.** «Це вода»
65. Проаналізуйте працю: **Платон.** «Крітон»

Зарахування результатів неформальної/інформальної освіти

Здобувач (-ка) вищої освіти має право на участь у неформальній/інформальній освіті.

У межах поточного контролю можуть визнаватися результати неформальної/інформальної освіти за умови наявності сертифікату або освітньої декларації про результати неформальної /інформальної освіти з проблеми, що відповідає тематиці курсу («Порядок визнання у Чернівецькому

національному університеті імені Юрія Федьковича результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти», <https://www.chnu.edu.ua/media/4g5fzssb/poriadok-vyznannia-rezultatuv-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-ta-abo-informalnoi-osvity.pdf>).

Студенту (-ці) можуть бути зараховані додаткові бали, отримані через неформальну освіту, до загальної суми балів, набраної з освітньої компоненти, за умови, що результати з проблеми, за якою відбувалося навчання, відповідають тематиці курсу та отримані на освітніх платформах «Prometheus», «EdEra», «Всеосвіта» та ін.

Критерії оцінювання неформальної/інформальної освіти студентів:

Кількість балів, що зараховується студенту (-ці), залежить від обсягу здобутих кредитів та отриманих результатів навчання, однак становить не більше 25% (25 балів) від загальної кількості балів за курс (100 балів за системою ЄКТС).

Якщо студент (-ка) пройшов (-ла) двогодинний курс та має підтвердження у вигляді сертифікату він/вона, відповідно, може отримати 2 бали, тригодинний – 3 бали тощо.

ПОЛІТИКА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Викладання курсу «Філософія», контроль й оцінювання знань і вмінь студентів спрямовані на дотримання вимог академічної доброчесності (Див.: *Правила академічної доброчесності ЧНУ ім. Ю. Федьковича*: https://drive.google.com/file/d/1EzBsehQERCEzxJwWe-rz6_eTUFUBGv4o/view).

Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні навчальної дисципліни регламентовано такими документами:

✓ «Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» <https://www.chnu.edu.ua/media/jxdfs0zb/etychnyi-kodeks-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu.pdf>

✓ «Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» <https://www.chnu.edu.ua/media/n5nbzwgb/polozhennia-chnu-pro-plahiat-2023plusdodatky-31102023.pdf>

Студенти несуть особисту відповідальність за випадки їхнього порушення, враховуючи плагіат, списування, підказування тощо. У разі виявлення академічної недоброчесності вперше бали, зараховані студентові/студентці за виконане завдання, скасовуються. Повторна практика недоброчесності може призвести до анулювання усіх нарахованих за курс балів.

ЛІТЕРАТУРА **Базова (основна)**

1. Руснак І. Теоретичні витoki та методологічні недоліки концепту «китайська кімната» Дж. Сірла. Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. 2019. № 813. С. 79–83. (*IndexCopernicus ICV: 50.47*)

2. Губерський Л. Філософія. Базовий підручник для студентів вищих навчальних закладів / Л.Губерський. К. : Фоліо, 2018. 622 с.

3. Лузан А.О. Вступ до філософії / А.Лузан. К. : Центр навчальної літератури, 2019. 136 с.

4. Мозговий Л., Додонов Р. Філософія, логіка, філософія освіти / Л. Мозговий, Р. Додонов., К. : Центр навчальної літератури, 2019, 512 с.

5. Причепій Є. Філософія: підручник / Є. Причепій, А. Черній, Л. Чекаль. К.: Академія, 2009. – 592 с.

6. Філософія: методичні рекомендації до семінарських занять для ЗВО / укл.: І.Р.Григорків-Коротчук. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю.Федьковича. 2023. 76 с.

Допоміжна

1. Андрущенко В. Філософія. Природа, проблематика, класичні розділи: навч. посіб. / В. Андрущенко, Г.Волинка, Н. Мозгова та ін.;[за ред. Г. Волинки]. К.: Каравела, 2016, 368 с.

2. Дуглас Р. Гофстедер. Гедель. Ешер. Бах. Вічне золоте плетиво. BookChef, 2024 с.

3. Почепцов Г. Від покeмонів до гібридних війн: нові комунікативні технології ХХІ століття: монографія. Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2017. 260 с.

4. Свендсен Ларс Філософія свободи: Львів: Видавництво Анетти Антоненко, Ніка-Центр, 2016. 336 с.

5. Хоменко І. Логіка. Теорія та практика / І.Хоменко. К.: Центр навчальної літератури, 2019, 400 с.

6. Філософія: підручник / В.С. Бліхар та ін. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2021. 440 с.

Інформаційні ресурси

<http://www.nbuv.gov.ua/> Бібліотека ім. В.Вернадського.

<http://www.filosof.com.ua/> Інститут філософії НАН України імені Григорія Сковороди.

<http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/index.htm> Електронна бібліотека кафедри філософії та методології науки філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

<http://plato.stanford.edu/> Філософська енциклопедія Стенфордського університету. (Англійською мовою).